

PROJEKTY WIKIMEDIA

Tekst i opracowanie

© 2009 Stowarzyszenie Wikimedia Polska.

Udziela się zgody na wykorzystanie zawartych tekstów na licencji GNU FDL 1.3 i późniejszych jej wersji.

Loga i nazwy projektów Wikimedia są zastrzeżonymi nazwami handlowymi i nie można ich wykorzystywać bez zgody Wikimedia Foundation Inc.

Stowarzyszenie Wikimedia Polska

ul. Mazowiecka 59
92-221 Łódź

tel. (+48) 22 219 56 94
fax (+48) 42 637 47 87

email: zarzad@wikimedia.pl

<http://pl.wikimedia.org/>

Projekty Wikimedia

Wszystkie projekty Wikimedia są dostępne do edycji dla każdego internauty, który zaakceptuje ich cele i przestrzega panujących w nich zasad. Projekty te działają w oparciu o technologię wiki. Technologia ta to rodzaj stron WWW, które każdy użytkownik może szybko i łatwo edytować z poziomu zwykłej przeglądarki internetowej. „Wiki-Wiki” w języku hawajskim znaczy „natychmiast”, co dobrze oddaje charakter tego wynalazku. W ramach stron wiki stosuje się prosty system formatowania tekstu, którego podstaw każdy może nauczyć się w 15 minut. Łatwość formatowania i możliwość robienia tego przez każdego z poziomu przeglądarki daje w efekcie szybko i spontanicznie rozwijające się strony WWW.

*Wyobraź sobie świat, w którym każda osoba
ma dostęp do sumy ludzkiej wiedzy.*

To właśnie próbujemy osiągnąć.

Jimmy Wales

Wikipedia

<http://pl.wikipedia.org/>

Wikipedia to wolna encyklopedia pisana w wielu językach, dostępna dla każdego w Internecie. Wikipedia została zapoczątkowana przez Jimmy Walesa i Larry'ego Sanger'a 15 stycznia 2001 r. Jak to określił jej założyciel, projekt ten jest „próbą stworzenia i rozpowszechnienia wielojęzycznej wolnej encyklopedii o najwyższym możliwym poziomie dla każdej osoby na Ziemi w jej własnym języku”.

Polska Wikipedia została zapoczątkowana 26 września 2001 roku przez Krzysztofa Jasiutowicza i Pawła Jochyma. Początkowo, jako samodzielny projekt, umieszczona była pod adresem wiki.rozeta.com.pl. Później, zgodnie z sugestią twórców wersji angielskiej, została przyłączona do projektu międzynarodowego.

Wiedza w Wikipedii jest podzielona na kategorie tematyczne, zgodnie z tradycyjnymi dziedzinami nauki i sztuki. Czytelnik znajdzie w niej m.in. informacje o najnowszych odkryciach astronomicznych, fakty z zakresu historii literatury, nauk społecznych czy biologii i chemii. Jednak Wikipedia, w odróżnieniu od tradycyjnych encyklopedii, zawiera nie tylko artykuły na tematy „poważne”, ale jest również kopalnią informacji o zjawiskach występujących w życiu codziennym, Internecie, świecie gier komputerowych, sporcie, filmie czy młodzieżowej kulturze popularnej.

Zasoby polskiej Wikipedii, jako udostępniane na wolnych licencjach, są powszechnie wykorzystywane w Internecie. W wyszukiwarce netsprint.pl, z którą współpracuje Wirtualna Polska, na szczycie listy stron WWW pojawiają się skrócone wersje artykułów z Wikipedii. Firma targeo.pl umieściła na swoich mapach interaktywnych linki do artykułów Wikipedii opisujących miejscowości, zabytki i inne interesujące miejsca.

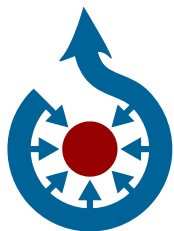
W kwietniu 2009 r. polska Wikipedia zawiera niemal 600 000 artykułów i odwiedza ją ponad 9 milionów unikalnych użytkowników miesięcznie, co stanowi 73% wszystkich polskich internautów (dane PBI, listopad 2008). Daje to Wikipedii 9 pozycję w rankingu najbardziej popularnych stron WWW w Polsce i pierwsze miejsce w rankingu stron zawierających treści edukacyjne.

Trudno jest dokładnie oszacować liczbę osób współtworzących polską Wikipedię. Wynika to z faktu, że do projektu może dołączyć każdy i również każdy może z niego w dowolnej chwili odejść. Aby stać się wikipedystą wystarczy choć raz kliknąć na zakładkę „edytuj” w dowolnym artykule i np.: poprawić literówkę lub dodać jakąś krótką, encyklopedyczną informację. Według statystyk z czerwca 2008 na stałe z projektem związanych jest 400-500 osób, zaś okazjonalnie edytuje ją ok. 10 000 osób.

Oprócz polskojęzycznej Wikipedii działa również Wikipedia kaszubska (Kaszëbskô Wikipedijô¹) założona 1 kwietnia 2004 r. oraz Wikipedia śląska (Ślůnsko Wikipedyjo²) uruchomiona 26 maja 2008 r. Wikipedia śląska pisana jest w mowie śląskiej w oparciu o alfabet Feliksa Steuera.

¹ <http://csb.wikipedia.org/>

² <http://szl.wikipedia.org/>

Wikimedia Commons

<http://commons.wikimedia.org/>

Jeśli ktoś szuka zdjęć, grafik, nagrań audio lub wideo, które można dowolnie wykorzystać, warto zajrzeć na Wikimedia Commons. Projekt powstał 7 września 2004 r. jako repozytorium ilustracji, zdjęć i plików multimedialnych dla wszystkich wersji językowych Wikipedii i bardzo szybko stał się cennym źródłem zasobów także dla pozostałych projektów Wikimedia. Dzięki temu, że wszystkie zawarte w nim materiały są dostępne na wolnych licencjach, jest on przydatny także dla osób z zewnątrz. W kwietniu 2009 r. serwis zawierał niemal 5 milionów plików, znajdujących się w domenie publicznej lub umieszczonych przez autorów na jednej z dozwolonych wolnych licencji, np. Creative Commons Attribution Share-alike czy Licencji Wolnej Dokumentacji GNU.

*Kandydat do tytułu "Zdjęcie roku 2008"
User:Luc Viatour, GFDL/CC-BY-SA-2.5*

Zasoby są dokładnie opisane i skategoryzowane według tematu, lokalizacji, typu, autora, licencji oraz źródła pochodzenia. Takie uporządkowanie ułatwia ich odnalezienie i wykorzystanie, także poza Commons. Wystarczy wpisać w wyszukiwarce serwisu „Jan Matejko”, aby obejrzeć galerię obrazów tego polskiego malarza. Można także tworzyć np. własne montaże na podstawie zdjęć

innych autorów, pamiętając o zapoznaniu się z licencją tych prac i spełnieniu ich wymogów.

Każdy może tu publikować pliki na jednej z dozwolonych wolnych licencji. W odróżnieniu od innych tego typu serwisów, nie można tu umieszczać swoich prywatnych zdjęć i filmów, lecz jedynie takie, które mogą przynajmniej potencjalnie posłużyć do ilustracji treści zawartych w pozostałych projektach Wikimedia.

Wikisłownik

<http://pl.wiktionary.org/>

cyklopedia działająca w technologii → wiki

Wikisłownik

m *D*~a, *N*~iem, *blm*:
wolny słownik działający w technologii wiki

wiklin|a - *f* *C*~ie, *blm*, *bot*.

Wikisłownik to wielojęzyczny słownik, będący idealnym uzupełnieniem encyklopedycznej wiedzy gromadzonej w Wikipedii. Jest to nie tylko uniwersalny słownik języka polskiego, ale także słownik słów bliskoznacznych, etymologiczny, frazeologiczny, ortograficzny, fleksyjny, słownik imion, nazw własnych, skrótów oraz przysłów. Zawiera także wiele przykładów i porad językowych. Można się w nim zapoznać ze starą polszczyzną, a także z potocznym lub dawnym znaczeniem wyrazów.

Wikisłownik istnieje w wielu wersjach językowych. W wersji polskiej obok haseł z języka polskiego opisane są także obszerne zbiory słów z języków obcych, m.in. angielskiego, francuskiego, esperanto czy jidysz. Wikisłownik jest także słownikiem multimedialnym – hasła są ilustrowane grafikami, a wiele z nich posiada nagrania wymowy, przygotowywane przez osoby, dla których dany język jest językiem ojczystym. Oprócz typowych haseł, powstają również zestawienia słownictwa dotyczącego jedzenia, zwierząt, zawodów i wielu innych dziedzin. Sprawia to, że Wikisłownik jest doskonałym narzędziem do pogłębiania wiedzy o własnym języku oraz nauki języków obcych.

Lin Kristensen, CC-BY-2.0

Polska wersja Wikisłownika została uruchomiona 22 marca 2004 r. W kwietniu 2009 r. zawierała ponad 132 000 haseł, co czyniło ją dziewiątą największą wersją tego projektu. Treści udostępniane są na zasadach Licencji Wolnej Dokumentacji GNU. Z projektem na stałe związanych jest około 30 edytorów, a okazjonalnie współtworzy go blisko 2000.

Wikibooks

<http://pl.wikibooks.org/>

Wikibooks jest zbiorem darmowych materiałów edukacyjnych, takich jak podręczniki szkolne, akademickie, poradniki czy instrukcje obsługi. Bezpośrednimi odbiorcami tych treści są uczniowie, studenci oraz nauczyciele szkolni i akademicy. Jest to dobre źródło materiałów do samodzielnej nauki i pogłębiania wiedzy tematycznej. Wikibooks udostępnia zasoby na zasadach Licencji Wolnej Dokumentacji GNU.

Podręczniki w Wikibooks składają się z tzw. modułów, stanowiących odpowiedniki rozdziałów w tradycyjnym podręczniku. Z modułów tych konstruuje się kompletne książki zestawiając je w odpowiedniej kolejności, do całości dodaje się okładki, spis treści, indeks rzeczowy, listę autorów oraz bibliografię. Ten sam moduł może być wykorzystywany potencjalnie w wielu podręcznikach naraz, dzięki czemu można z nich zestawiać własne zbiory tekstów edukacyjnych dostosowanych do indywidualnych potrzeb.

Projekt został uruchomiony 10 lipca 2003 r. na wniosek wikipedysty Karla Wicka, który chciał znaleźć miejsce na pisanie w trybie wiki, otwartych, rozbudowanych tekstów takich jak np. podręcznik do chemii organicznej czy fizyki. Jego celem, który stał się jednym z celów projektu, było zredukowanie kosztów zdobywania wiedzy w szkołach i uczelniach wyższych.

Polska wersja Wikibooks została uruchomiona jako oddzielny projekt 25 lipca 2004. W kwietniu 2009 r. serwis zawierał ponad 4 000 modułów. Znajdują się tu zarówno kompletne podręczniki jak i podręczniki w trakcie tworzenia.

W ramach Wikibooks działa także projekt Wikijunior¹, skierowany do młodszych czytelników. Zawiera bogato ilustrowane książki i podręczniki tworzone głównie z myślą o dzieciach. Książki te przeznaczone są do czytania samodzielnego lub z rodzicami.

¹ <http://pl.wikibooks.org/wiki/Wikijunior>

Wikinews

<http://pl.wikinews.org/>

Wikinews to serwis informacyjny działający w oparciu ideę dziennikarstwa obywatelskiego bazując na technologii wiki. Oznacza to, że każdy jego użytkownik (zarówno zarejestrowany, jak i niezarejestrowany) może redagować jego zawartość i dodawać nowe artykuły. Każdy artykuł dotyczy jednego aktualnego wydarzenia o zasięgu globalnym lub lokalnym i może być współtworzony przez wielu autorów.

Wikinews w wersji polskojęzycznej uruchomione zostało 19 lutego 2005 r. Dzięki nawiązaniu współpracy z innymi serwisami informacyjnymi wiele wiadomości zamieszczanych w Wikinews opracowywanych jest na bazie źródeł zewnętrznych, jednak nie brakuje także materiałów autorskich. Reporterzy Wikinews przeprowadzają interesujące wywiady m.in. z osobistościami

Fotoreportaż z Tour de Pologne 2007
User:Ala z, GFDL/CC-BY-SA-2.5-2.0-1.0

ze świata wolnej kultury, przygotowują fotoreportaże i relacje z ważnych wydarzeń sportowych lub politycznych. Zamieszczają także ciekawostki ze świata nauki oraz zapowiedzi i opisy imprez kulturalnych. Materiały udostępniane są na licencji Creative Commons Attribution.

Ważne w Wikinews jest zachowanie dziennikarskiej rzetelności oraz neutralne przedstawienie tematu. Pomysłem na przyszłość jest zorganizowanie Otwartej Agencji Informacyjnej – sieci wolnych serwisów pozwalających sobie nawzajem i innym na kopiowanie i rozpowszechnianie materiałów na licencjach zgodnych z licencją Wikinews.

Wikiźródła

<http://pl.wikisource.org/>

Wikiźródła to internetowe archiwum materiałów źródłowych na wolnych licencjach. Projekt zawiera oryginalne teksty utworów, w większości takich, do których wygasły już prawa autorskie, lub które nie są przedmiotem tych praw. Można przeczytać lekturę szkolną lub wiersz znanego poety. Młodszy czytelnicy znajdą wiele baśni, bajek i legend. Osoby zainteresowane historią mogą sięgnąć np. po Kronikę Jana z Czarnkowa¹. Dla wygody źródła pogrupowane są według typów, autorów, epok i dziedzin.

Czytelnik znajdzie tu ponadto: oryginalne, uprzednio publikowane teksty wielu autorów oraz ich tłumaczenia, teksty i dokumenty historyczne rangi państwowej lub międzynarodowej, tablice matematyczne i inne zestawienia, źródła danych statystycznych (na przykład wyniki wyborów), bibliografie autorów tekstów zamieszczonych w Wikiźródłach, kody źródłowe dostępne jako własność publiczna lub na licencji zgodnej z GFDL, wzory dokumentów urzędowych oraz wszelkiego rodzaju akty prawne (w tym ustawy i rozporządzenia).

Projekt rozpoczął działalność 24 listopada 2003 pod tymczasowym adresem sources.wikipedia.org, gdzie znajdowały się także teksty w języku polskim. 24 sierpnia 2005 uruchomiono polską domenę językową, pod którą projekt jest dostępny do dziś. Użytkowników wprowadzających materiały do tego serwisu nazywa się wikiskrybami.

Polskojęzyczny projekt zawierał w kwietniu 2009 niemal 13 000 tekstów, co czyniło go 9-tą największą wersją językową. W największej, anglojęzycznej wersji, znajdowało się w tym czasie nieco ponad 125 000 tekstów.

¹ http://pl.wikisource.org/wiki/Kronika_Jana_z_Czarnkowa

Wikicytaty

<http://pl.wikiquote.org/>

Zastanawiasz się, kto powiedział „Jeśli chcesz pokoju, gotuj się do wojny” lub „Broda nie czyni filozofem”? Zjrzyj na Wikicytaty. Jest to baza cytatów dostępna na Licencji Wolnej Dokumentacji GNU, działająca w oparciu o technologię wiki. Projekt gromadzi cytaty, sentencje i maksymy, pogrupowane w kategorie tematyczne, według autorów i źródeł.

Czytelnik znajdzie tu między innymi wybór cytatów z powieści „Ferdydurke” autorstwa Witolda Gombrowicza, przysłowia i cytaty o miesiącu maju, o śmierci i miłości.

Polska wersja językowa Wikicytatów powstała 17 lipca 2004

roku. W kwietniu 2009 r. zawierała prawie 7 tysięcy stron z cytatami, co dawało jej czwartą pozycję pod względem wielkości.

User:HOWI, GFDL/CC-BY-3.0

Wikispecies

<http://species.wikimedia.org/>

Wikispecies to wielojęzyczny, wolny katalog gatunków biologicznych. Gromadzi dane o zwierzętach, roślinach, grzybach, bakteriach, archeowcach, protistach i wszelkich innych formach życia.

Chociaż głównym językiem stosowanym w projekcie jest język angielski, to w nazewnictwie haseł dominuje łacina, jako że w tym języku nadawane są nazwy wszelkim organizmom żywym. Projekt nie posiada odrębnych wersji językowych, za to w każdym haśle znajdują się informacje o nazwach danego gatunku stosowanych w poszczególnych językach narodowych.

Cethosia cyane
User:Richard Bartz, CC-BY-SA-2.5

Dzięki temu, że hasła są ilustrowane, od razu można zobaczyć przedstawiane w nich gatunki. Linki do artykułów w Wikipedii pozwalają zaś na pogłębienie wiedzy o ich morfologii, anatomii czy zastosowaniach. Hasła podają również kto i w jakim źródle po raz pierwszy opisał dany gatunek.

Decyzja o powstaniu Wikispecies zapadła w sierpniu 2004 r. W kwietniu 2009 r. projekt zawierał ponad 183 000 haseł.

Wolna twórczość

Cała zawartość projektów Wikimedia jest dostępna dla każdego. Oznacza to, że można z nich korzystać w dowolnym celu, również komercyjnym. Każda osoba dodająca treści do tych projektów zgadza się automatycznie na objęcie swojej twórczości jedną z wolnych licencji, takich jak GNU Free Documentation License czy Creative Commons Attribution license, pozostając nadal właścicielem praw autorskich do nich. Warunki tych licencji dopuszczają dowolne użycie i modyfikowanie tych treści przez innych, również poza projektami Wikimedia. Licencje te nakładają jednak obowiązek podawania źródła i autorów wykorzystanych treści oraz objęcie ich kopii i modyfikacji takimi samymi licencjami jak treści źródłowe. Taka konstrukcja prawna dostępu do własności intelektualnej jest przez nas nazywana „wolną twórczością”.

Zastosowanie modelu wolnej twórczości umożliwia edytorom naszych projektów wspólną pracę. Każdy może raz umieszczone treści dowolnie poszerzać, przerabiać lub przenosić w inne miejsce. Raz wstawiony tekst może zatem być swobodnie rozwijany i poszerzany spontanicznie przez kolejnych twórców. Czasami, gdy sprawy wezmą zły obrót można również rozwijający się spontanicznie tekst usunąć, cofnąć do wcześniejszej wersji lub podzielić na mniejsze fragmenty. To właśnie model wolnej twórczości zapewnia tak dynamiczny charakter rozwoju projektów Wikimedia.

*Spotkanie społeczności polskich projektów, Poznań 2008
User:Polimerek, GFDL/CC-BY-SA-2.5-2.0-1.0*

Ściągawka

Każdy może pomóc w tworzeniu Wikipedii, wolnej encyklopedii. Jest to możliwe, bo Wikipedia to wiki: wystarczy kliknąć link “Edytuj” na górze artykułu i zacząć pisać. Ta ściągawka zawiera podstawowe funkcje formatowania tekstu.

Wiki tekst	Efekt
<code>''Tekst pochylony''</code>	Tekst pochylony
<code>'''Tekst wytłuszczony'''</code>	Tekst wytłuszczony
<code>''''''Tekst pochylony i wytłuszczony''''''</code>	Tekst pochylony i wytłuszczony
<code>== Rozdział == === podrozdział === ==== poziom 4 ====</code>	Śródtytuły w różnych rozmiarach
<code>[[Link do innej strony]] [[Link inny tytuł]]</code>	Wewnętrzny link do innej strony na wiki
<code>http://www.przykład.org [http://www.przykład.org Tekst]</code>	Zewnętrzny link Zewnętrzny link z opisem
<code>[[fr:Page en français]]</code>	Link interwiki do francuskiej Wikipedii
<code>[[Kategoria:Przykład]]</code>	Dodaje artykuł do kategorii “Przykład”
<code>----</code>	Linia pozioma
<code>* jeden * dwa * trzy</code>	Lista nienumerowana
<code># jeden # dwa # trzy</code>	Lista numerowana
<code>[[Grafika:Obrazek.jpg Tekst]] [[Grafika:Obrazek.jpg thumb Tekst]]</code>	Grafika Grafika z ramką i podpisem
<code>{{Nazwa}}</code>	Dołączenie szablonu “Nazwa”
<code>~~~~</code>	Podpis (link do strony użytkownika)
<code>~~~~~</code>	Podpis z datą
<code>#REDIRECT [[Inny artykuł]]</code>	Przekierowanie do innego artykułu

Stowarzyszenie Wikimedia Polska

ul. Mazowiecka 59
92-221 Łódź

tel. (+48) 22 219 56 94
fax (+48) 42 637 47 87

email: zarzad@wikimedia.pl

<http://pl.wikimedia.org/>